

Referat

Møte om: 9. miljøvernministermøte i Barentssamarbeidet

Saksnr.: 200703181

Tilstede: Delegasjoner fra Finland, Norge, Russland, Sverige, EU-kommisjonen, observatørlandene Japan og Polen, representanter fra organisasjonene Arktisk Råd, Det Internasjonale Barentssekretariatet, NEFCO og det russiske senteret for renere produksjon og bærekraftig utvikling.

Dato: 17. februar 2010

Møteleder: Statssekretær Heidi Sørensen

Referent: Ingrid L. Andersen

Kopi til: UD, Ambassaden i Moskva, Generalkonsulatene i Murmansk og St. Petersburg, N-avd, F-avd, KLIF, DN, NP, RA, Fylkesmannen i Finnmark og Fylkesmannen i Nordland v/miljøvernavdelingen, Troms fylkeskommune

Referat fra 9. Barents miljøvernministermøte, Tromsø 17. februar 2010

- **Miljøvernministermøtet i Barentssamarbeidet markerte avslutningen på 2 år norsk formannskap i Barents miljøarbeidsgruppe. Det ble vedtatt en ministerdeklarasjon, og formannskapet ble overlevert til Sverige.**
- **Ministrene oppfordret Barentsrådet til å lage en helhetlig plan for klimasamarbeid i Barentsregionen, basert på anbefalinger fra Vadsø-konferansen i 2009, som inkluderer bl.a. renere produksjon, energieffektivisering, tiltak mot kortlivede klimadrivere, tilpasning med vekt på urfolks situasjon, samt kunnskap og informasjon.**
- **Forslag til prosedyrer og kriterier for å stryke såkalte Barents miljø-”hot spots” fra listen ble lagt fram. Kriteriene og prosedyrene vil bli tatt i bruk i en prøveperiode på 2 år.**
- **Et norsk initiativ for bruk UNECE/WHO protokoll for vann og helse til gjennomføring av vannprosjekter i Barentsregionen og etablering av et fond i EBRD med mulighet til finansiering av vannprosjekter også i Russland ble presentert.**
- **Det underskrevet en MoU med Finlands og Russlands Miljøverndepartement om ”Green Belt of Fennoscandia” – samarbeid mellom verneområder langs grensene fra Barentshavet til Finskebukta.**

Det 9. miljøvernministermøtet innen Barentssamarbeidet fant sted 17. februar 2010 i Tromsø. Møtet ble ledet av statssekretær i Miljøverndepartementet, Heidi Sørensen. De øvrige

delegasjonslederne var statssekretær Åsa-Britt Karlsson, Sverige, statssekretær Hannele Pokka, Finland, visenaturressurs- og miljøvernminister Sergej Donskoj, Russland, og ambassadør Janos Herman ved EUs delegasjon til Norge. Deltakerliste og agenda er vedlagt. Vedlagt følger også:

1. Ministerdeklarasjonen
2. Rapport fra Barentsrådets miljøarbeidsgruppe (BEAC WGE) under det norske formannskapet fra 2007-2009
3. Rapport fra Ad Hoc Task Force med forslag til kriterier og prosedyrer for fjerning av "hot spots" fra AMAP/NEFCOs liste over "hot spots" i Barentsregionen
4. MoU med Finlands og Russlands miljøverndepartementer om samarbeid om "Green Belt of Fennoscandia".

Statssekretær Heidi Sørensen ønsket velkommen til møtet. I åpningsinnlegget la hun vekt på at Barentssamarbeidet var en viktig del av Norges nordområdestrategi, og at et sterkt miljøvernssamarbeid var nødvendig for å sikre en bærekraftig utvikling i Barentsregionen.

Rapport over arbeidet i perioden 2007-2009

Leder for Miljøarbeidsgruppen Anne Berteig, avla rapport fra miljøarbeidsgruppen under det norske formannskapet 2007-2009. I september 2009 ble det holdt en konferanse i Vadsø om klimaendringer i Barentsregionen, hvor aktuelle tema for regionalt samarbeid om klimaendringer ble identifisert. En Ad hoc arbeidsgruppe har utarbeidet forslag til kriterier og prosedyrer for å stryke Barents miljø-"hot spots" fra listen. Det har videre vært et mål for miljøarbeidsgruppen å skape mer konkret prosjektsamarbeid, og dette har vært fulgt opp i de tre undergruppene for renere produksjon og bærekraftig forbruk, naturvern og vannspørsmål.

Leder for den regionale miljøarbeidsgruppen Bente Christiansen, Finnmark, rapporterte om den regionale gruppens arbeid. Den regionale arbeidsgruppen har i perioden arbeidet med sitt handlingsprogram for 2007-2010, med overflatevann og drikkevann, biodiversitet, bærekraftig forvaltning av naturressursene og økt miljøbevissthet og innflytelse som prioriterte områder.

Magnus Rystedt og Henrik Forsstrøm, NEFCO avla rapport om NEFCOs arbeid. De la vekt på arbeidet med "hot spots" i Barentsregionen og finansieringsmekanismene Barents Hot Spot Facility og Barents Window.

Klimaendringer i Barentsregionen

Statssekretær Heidi Sørensen understreket i sitt innlegg at Arktis og Barentsregionen er blant de områder hvor klimaendringene vil være mest synlige og alvorlige, og at temaet derfor må være høyt oppe på agendaen i Arktisk Råd og Barentsrådet. Hun la videre vekt på betydningen av videre internasjonale forhandlinger i etterkant av klimatoppmøtet i København, men at det i tillegg er viktig å styrke det regionale samarbeidet, fremfor alt kunnskapsoppbygging om klimaendringer. Arbeidet med klimaendringer i Arktisk Råd og Barentsrådet bør understøtte og ikke overlape hverandre. Hun trakk frem anbefalingene fra Vadsøkonferansen i september 2009 om klimaendringer i Barentsregionen som spesielt aktuelle for videre samarbeid, og fremholdt at Barentsrådets embetsmannskomiteé burde tildeles oppgaven med å utarbeide en handlingsplan for det videre arbeidet.

Sveriges statssekretær Åsa-Britt Karlsson fulgte opp med å gi sin støtte til anbefalingene fra Vadsøkonferansen, og informerte om at Sverige ville revitalisere arbeidet med klimaendringer i løpet av sitt formannskap både i Barentsrådet og i miljøarbeidsgruppen. Målet er å lage en klimahandlingsplan, ledet av embetsmannskomiteen. Videre trakk hun frem klimaendringenes påvirkning på levekår og økonomi, og betydningen av å satse på renere produksjon, naturvern og energieffektivisering i klimasammenheng. Hun informerte om økonomi- og energiministermøtet i Barentsregionen i Umeå i mai 2010, hvor fornybar energi, energieffektivisering og renere produksjon blir hovedtema. Hun fokuserte også på betydningen av vannprosjektene i Barentssamarbeidet for å møte helseutfordringene i forbindelse med klimaendringene. Hun la vekt på at en internasjonal bindende avtale er nødvendig for å sikre målet om å unngå oppvarming over 2 grader, og at Sverige i løpet av sitt formannskap i EU fikk gjennomslag for nødvendigheten av å fokusere på Arktis i de videre internasjonale forhandlingene.

Finlands statssekretær Hannele Pokka takket Norge for innsatsen i Barentssamarbeidet og for å gi nordområdene oppmerksomhet gjennom Nordområdestrategien. Hun understreket at klimaendringene skjer raskere i de nordlige regionene enn andre steder, og at Arktisk Råd og Barentsrådet har en viktig rolle i både når det gjelder begrensning av klimagassutslipp og tilpasning til klimaendringene. Hun sa videre at miljøarbeidsgruppen hadde gjort en stor innsats i arbeidet med å løfte klimaendringer på dagsorden i Barentssamarbeidet og gi samarbeidet innhold. Vannprosjektet i Arkhangelsk ble trukket fram som et eksempel til etterfølgelse. Hun fokuserte også på behovet for teknologiutvikling som passer for nordområdene og foreslo en MoU for samarbeid om energieffektivisering.

Russlands viseminister Sergej Donskoj trakk frem at Russland vil følge opp sine forpliktelser i Kyotoprotokollen og at klimaendringer og bærekraftig utvikling er et prioritert arbeidsfelt for den russiske regjeringen. Dette ble slått fast i Russlands klimadoktrine fra desember 2009, og Donskoj understreket at klimagassutslippene må reduseres og energieffektivisering må implementeres i alle aspekter av økonomien for å oppnå ”grønn vekst”. Donskoj la videre vekt på at 60 % av Russland befinner seg i områder med permafrost, og at forskning og samarbeid om reduksjon av klimagassutslipp og tilpasning derfor er svært viktig for Russland. Energieffektivisering og modernisering av energisektoren, industrien og transportsektoren blir også viktig for Russland, som har mål om 40% reduksjon av energiforbruket innen 2020. Han viste også til anbefalingene fra Vadsøkonferansen som et godt grunnlag for samarbeid om klimaendringer i Barentsregionen og støttet forslaget om en klimahandlingsplan.

EU-kommisjonens representant, ambassadør Janos Herman, la vekt på at klimaendringer var et høyt prioritert felt for EU, som nå for første gang har fått en egen kommissær for klima. Arbeidet med en internasjonal bindende klimaavtale må fortsette på tross av skuffelsene i København. Herman trakk frem at EU anser Barentsrådet som en sentral pilar i arbeidet med klimaendringer i nordområdene, og at arbeidet med klimaendringer står sentralt i EUs strategi for Arktis, som snart vil bli lagt frem.

Biodiversitet

Statssekretær Heidi Sørensen la i sitt innlegg vekt på at 2010 er FNs internasjonale år for biodiversitet, og at hun håpet dette ville føre til resultater både internasjonalt og i Barentsregionen når det gjelder stans i tapet av naturmangfold. Hun trakk særlig betydningen av beskyttelse av de siste uberørte skogene i Nord-Europa, både når det gjelder naturmangfold og i arbeidet med klimaendringer pga av skogenes evne til å binde karbon. Hun fortsatte med

at beskyttelse av våtmarker og torvområder er viktig av samme grunner, og var hun svært glad for at beskyttelse og bærekraftig bruk av skog og våtmarker skal være hovedtema i det sjette Habitat Contact Forum-møtet i Arkhangelsk i juni 2010. Hun uttrykte også støtte til utviklingen av et nettverk av beskyttede områder (BPAN) og takket Finland og Russland for invitasjonen til å delta i nettverkssamarbeidet om "Greenbelt of Fennoscandia".

Åsa-Britt Karlsson nevnte også det internasjonale naturmangfoldåret som en unik mulighet til å øke den internasjonale innsatsen på området. Hun trakk frem at Sverige hadde styrket EUs arbeid omkring biodiversitet i sin formannskapsperiode, og at det er viktig å fokusere på de økonomiske gevinstene ved bevaring av biologisk mangfold. Hun understreket også møtet i Habitat Contact Forum og BPAN-samarbeidet som viktige i arbeidet med biodiversitet.

Hannele Pokka trakk frem sammenhengen mellom bevaring av biodiversitet og arbeidet omkring klimaendringer. Hun fokuserte på at det internasjonale året for biodiversitet måtte benyttes til å oppnå resultater, både i Arktisk Råd og i Barentssamarbeidet, og at arbeidet for biodiversitet i disse to foraene må understøtte og ikke overlappe hverandre. Hun la også vekt på betydningen av å bevare de store uberørte skogområdene i nord, og at den nye MoU-en om "Greenbelt of Fennoscandia" ville bidra til dette.

Sergej Donskoj understreket biodiversitet som et prioritert område for det russiske naturressursministeriet, og at arbeid med å utvide verneområder pågår. Han trakk også frem arbeidet med BPAN som viktig, og MoU-ens betydning for å beskytte taigaens økosystemer i grenseområdene.

Herman Janos trakk frem at EU har definert tap av biodiversitet som blant de viktigste utfordringene for menneskeheten, og vil ha sterkt fokus på dette fremover.

Barents miljø-"hot spots"

Leder av Ad Hoc arbeidsgruppen Henrik Forsström fra NEFCO presenterte resultatene fra arbeidsgruppen, som har arbeidet foreslått kriterier og prosedyrer for eksklusjon av "hot spots" fra AMAP/NEFCOs liste over miljø-"hot spots" i Barentsregionen. For å fortsette arbeidet med å fjerne "hot spots" fra listen ble det foreslått å opprette ny undergruppe under WGE med mandat til å prøve ut prosedyrene og kriteriene fram til neste ministermøte. Timo Seppälä fra Finlands miljøinstitutt rapporterte deretter om et vellykket finsk-russisk samarbeid om løsning av "hot spot" K10 på russisk side av Karelia, der et lager med utrangerte plantevernmidler er blitt transportert til finsk side for sikker destruksjon.

Heidi Sørensen takket Forsström og Seppälä for orienteringen. "Hot spots" har vært prioritert i Barentssamarbeidet i lang tid, og Sørensen understreket at det hadde skjedd mye positivt på "hot spots" feltet de senere årene. Hun og de øvrige delegasjonslederne støttet forslaget om å opprette en "hot spots" undergruppe under WGE.

Carola Bjørklund fra norsk UD presenterte et norsk initiativ til å bruke FNs og WHO's protokoll om vann og helse for å bedre drikkevannskvaliteten i Barentsregionen. I denne sammenheng understreket hun betydningen av at Norges forslag om å etablere et vannfond i EBRD med mulighet for finansiering av vannprosjekter i Russland.

Ministerdeklarasjonen

Heidi Sørensen presenterte innledningsvis et russisk forslag til endring i paragraf 31 og et finsk forslag om endring i paragraf 34. Endringene ble vedtatt. I sitt innlegg la hun vekt på behovet for å forvalte de rike naturressursene i Barentsregionen på en forsvarlig måte og uttrykte stor tilfredshet med at deklarasjonen reflekterte det store mangfoldet av miljøvernssamarbeid i regionen – klimaendringer, hot spots, miljøgifter, biodiversitet, renere produksjon og energieffektivisering. Åsa-Britt Karlsson mente at deklarasjonen gav et solid fundament for videre arbeid og et godt mandat for Sveriges formannskap i WGE. Hun var tilfreds med at både globalt om klimasamarbeid og regionalt samarbeid om hot spots var reflektert i deklarasjonen. Sergej Donskoj la vekt på betydningen av samarbeidet mellom Russland og andre arktiske nasjoner, og han støttet deklarasjonen, spesielt når det gjaldt fokuset på renere produksjon, nettverk av verneområder, vern av naturmangfold og en handlingsplan for samarbeid om klimaendringer. Han lovet at Russland ville bli mer aktive på hjemmebane med tanke på å fjerne ”hot spots” fra listen. Hannele Pokka og Janos Herman ga også støtte til deklarasjonen.

Sveriges prioriteringer for formannskapet

Åsa-Britt Karlsson presenterte Sveriges prioriteringer for formannsperioden i WGE, og delte ut en brosjyre om dette. Hovedprioritet for Sverige som ledernasjon i Barentsrådet vil være å utvikle en øko-effektiv økonomi i Barentsregionen. Sverige vil derfor i sitt formannskap i miljøarbeidsgruppen fokusere på klimaendringer, energieffektivisering og renere produksjon. Karlsson trakk spesielt frem at Sverige innenfor arbeidet med klimaendringer vil styrke fokuset på sammenhengen mellom klima og helse. Videre la hun vekt på at arbeidet i undergruppene vil styrkes og at etableringen av en egen undergruppe for hot spots vil bety en ny og skjerpet fase i arbeidet med i dette arbeidet. Målet er at det skal være målrettede tiltak i gang i alle ”hot spots” innen 2013 for å få fjernet dem fra listen. Heidi Sørensen berømmet Sveriges ambisiøse program for den kommende to-årsperioden. Hun takket også alle deltagerne for konstruktive bidrag til møtet.

Programmet ble avsluttet med signering av en MoU med Finlands og Russlands miljøverndepartementet om ”Greenbelt of Fennoscandia og et miniseminar på Polarmiljøsentret med presentasjon av planene for nye senteret for klima og miljø.